

Inspiratie voor een geactualiseerde agenda voor de toekomst van jeugdwerk

Echt contact na corona, zo belangrijk

Hoe kan het jeugdwerk het sociale weefsel rond kinderen en jongeren versterken?

Inez Germeys

DE AMBRASSADE
bureau voor jonge zaken

Inhoud

Inleiding	3
'Leefachterstand' door corona	3
Geïsoleerde kinderen en jongeren	3
Contacten en sociale vaardigheden	4
Spelen en experimenteren	4
Het jeugdwerk als eerste aanspreekpunt	4
Het jeugdwerk werkt ... ook voor mentaal welzijn	5

Inleiding

Dit artikel komt voort uit de inspiratiedag #Jeugdwerkwerkt, dat doorging op donderdag 21 mei 2021. Tien sprekers legden nieuwe vraagstukken voor aan jeugdwerkers en de jeugdwerksector. We blikten terug op hoe het jeugdwerk creatieve oplossingen vond om met een crisis om te gaan, maar keken vooral vooruit naar de kansen voor de toekomst. **Inez Germeys** was één van de sprekers op de inspiratiedag. We vroegen haar, net zoals de andere sprekers op de inspiratiedag, haar vraagstuk in een artikel te gieten. We bundelen deze artikels op ambrassade.be/nl/jeugdwerkwerkt2023. De artikels geven voeding om onze 'agenda voor de toekomst van het jeugdwerk' te actualiseren. Lees er meer over op [de website van De Ambrassade](#).

Inez Germeys is psycholoog en hoogleraar contextuele psychiatrie aan KULeuven. Ze leidde het laatste SIGMA-onderzoek (2019) waarbij bijna 2.000 jongeren bevroegd werden rond hun mentaal welbevinden. Een groot aantal Vlaamse tieners bleek psychische klachten te hebben. En toen was er zelfs nog geen sprake van de coronacrisis. De impact op hun mentaal welzijn van drie lockdowns, maanden afstandsonderwijs en niet kunnen deelnemen aan vrijetijdsactiviteiten is ongezien. Kinderen en jongeren hebben het nog steeds heel moeilijk met de gevolgen van bijna twee jaar corona-realiteit. Over wat de gevolgen op korte of lange termijn zijn, zijn nog maar weinig woorden besteed. Welke rol kan het jeugdwerk spelen om het sociaal weefsel van kinderen en jongeren te herstellen?

'Leefachterstand' door corona

De langdurige beperkingen in sociaal contact die er tijdens de coronacrisis waren, legden een hypotheek op de ontwikkeling bij jongeren tussen 10 en 18 jaar en jongvolwassenen tussen 18 en 25 jaar oud. Nochtans is dit een leeftijd waarop ze zich dankzij sociaal contact ontplooiën tot onafhankelijke individuen met een eigen identiteit. Goede sociale vaardigheden worden in verband gebracht met minder psychologische klachten, zeggen de experts. Die leiden uit een reeks studies af dat de huidige situatie uiterst zorgwekkend is. Zowel op het vlak van hun academische en sociale ontwikkeling als op het vlak van hun mentale gezondheid. We kunnen dus spreken van een 'leefachterstand' bij kinderen en jongeren. Het jeugdwerk kan, samen met andere sectoren, inspelen op die leefachterstand door hen opnieuw te laten spelen en dus ook sociaal te laten zijn. Als maatschappij dienen we oog te hebben voor die kinderen en jongeren die (extra) geïsoleerd zijn geraakt.

Geïsoleerde kinderen en jongeren

Een grote groep kinderen en jongeren zal vrij snel terug de draad oppikken. We moeten vooral aandacht hebben voor diegene die niet of moeilijk aansluiting vinden tot het jeugdwerk. Jeugdorganisaties mogen niet denken dat kinderen en jongeren die niet bij hen aansluiten hier geen nood aan hebben. Het tegendeel is waar. We kunnen drie groepen onderscheiden die binnen het standaardaanbod van het jeugdwerk minder op de voorgrond komen en extra aandacht vragen.

- › Kinderen en jongeren met een moeilijke gezinssituatie zijn doorheen de coronacrisis mogelijk nog meer geïsoleerd geraakt van de samenleving.
- › Kinderen en jongeren die al psychische problemen hadden, kregen het vaak nog moeilijker.
- › Een derde groep om zeker in de gaten te houden, zijn zij die voordien al moeite hadden met sociale contacten.

Hoe je specifiek kan inzetten om die groepen opnieuw actief te betrekken zodat ze niet uit de boot vallen is een belangrijke vraag voor elke jeugdwerkorganisatie.

Contacten en sociale vaardigheden

Kinderen en jongeren leerden de afgelopen maanden, net zoals volwassenen, hun contacten zo minimaal mogelijk te houden. Sociale contacten zijn, naast een basisbehoefte, tijdens de adolescentie een noodzakelijke factor voor de opbouw van sociale vaardigheden. Die kan je alleen maar ontwikkelen door in interactie te gaan met anderen, vooral tijdens informele momenten. We moeten de perceptie van de afgelopen maanden, waarbij ons geleerd werd om zo min mogelijk sociaal contact te hebben, omdraaien en meer dan ooit inzetten op die contacten tijdens informele momenten. Daar kan het jeugdwerk zeker op inspelen omdat het zich bezighoudt met kinderen en jongeren buiten de schoolse context, in de vrije tijd. Het angstgevoel rond het coronavirus is nog niet weg, maar nu er meer en meer jongeren gevaccineerd zijn, zijn informele contacten voor het mentaal welzijn en de ontwikkeling van kinderen en jongeren cruciaal

Spelen en experimenteren

In interactie gaan met anderen, ook al ben je 16 of 20 jaar, blijft zeer belangrijk. Het is een leeftijd waarin adolescenten op zoek zijn naar zichzelf, het veilige nest verlaten en een eigen leven opbouwen. Het jeugdwerk is de ideale omgeving om te ontdekken en te experimenteren. Vaardigheden krijg je door te doen. Tijdens de adolescentie vindt er een nieuwe verandering plaats. Jongeren stappen voor een deel uit hun veilige omgeving en verruimen hun wereldbeeld door in interactie te gaan met anderen. Je leert geen ruzie maken en oplossen door erover te lezen, maar enkel door te doen. Met elkaar spelend bezig zijn, is een goeie les omdat het de leefwereld vergroot. Jongeren hebben ‘peers’ nodig om te weten wat ze willen in de liefde, welke vrienden bij hen passen en voor het vormen van een eigen identiteit.

“Nu activiteiten samen weer kunnen, ga niet naar de film met z’n allen. Maar zorg voor echte interactie en contact. Trek eropuit en ontdek elkaar en de wereld.”

Tijdens de coronacrisis schakelden heel wat organisaties over op een online aanbod. Een online aanbod is beter dan geen aanbod, maar het is niet hetzelfde als live contact. Tijdens de crisis kregen kinderen en jongeren soms het verwijt dat het allemaal niet zo erg is voor hen omdat ze toch al de hele dag op hun gsm zitten. Uit onderzoek weten we dat dit geen vervanger is. Het online gegeven heeft een andere kwaliteit en doet iets anders met kinderen en jongeren dan wanneer ze in het echte leven kunnen afspreken en spelen. Het is goed dat jeugdwerkers via spel en activiteiten die sociale vaardigheden proberen te (her)stimuleren. Via spel leren kinderen en jongeren als groep dingen doen en samenwerken. Ga nu dus even niet met z’n allen naar de film, maar trek eropuit en ontdek elkaar en de wijde wereld.

Het jeugdwerk als eerste aanspreekpunt

Naast het speel- en interactiekansen bieden aan kinderen en jongeren, is er nog een belangrijke taak die jeugdwerkers kunnen invullen. Jeugdwerkers kunnen een eerste aanspreekpunt zijn wanneer iemand het moeilijk heeft. Ze hoeven geen therapeut te zijn, maar moeten wel aandacht hebben voor eventuele problemen. Veel mensen worden bang bij een gesprek rond mentaal welzijn en weten niet goed wat doen. Maar blok het gesprek niet af, durf het gesprek aangaan. Als jeugdwerker kan je wel

doorverwijzen naar experts. Het is belangrijk om na te denken welke stappen je als jeugdwerker kan zetten. Het is niet slecht om als mogelijk eerste aanspreekpunt voorbereid te zijn en te weten hoe je kinderen en jongeren kan verder helpen.

“Een jeugdwerker hoeft geen therapeut te zijn. Maar kan wel een eerste aanspreekpunt punt zijn voor wie ergens mee zit.”

Maar laat ons niet met een vergrootglas naar de jeugd kijken. Het is niet de bedoeling dat we onze eigen diagnoses gaan stellen. De ontwikkelingsfase die adolescenten meemaken is zowel lichamelijk als mentaal een woelige periode, het is normaal dat zij strubbelingen ervaren. Het is wel belangrijk om hier als jeugdwerker aandacht voor te hebben en eventuele grote problemen te detecteren. Er valt voor kinderen en jongeren veel te winnen bij het kunnen uiten en leren omgaan met emoties binnen informele contacten.

Het jeugdwerk werkt ... ook voor mentaal welzijn

Het jeugdwerk heeft de opportuniteit om het sociale weefsel van kinderen en jongeren te herstellen en versterken door ten eerste in te zetten op informele ontmoetingen waarbij er in interactie gegaan wordt. Op deze manier bouwen kinderen en jongeren sociale vaardigheden op, leren ze zichzelf ontdekken en verruimen ze hun wereldbeeld. Ten tweede kan het jeugdwerk fungeren als eerste aanspreekpunt bij moeilijke momenten. Blok gesprekken over mentaal welzijn niet af, maar verwijst door indien nodig. Bereid je voor en weet naar wie je kan doorverwijzen. Denk als organisatie na over hoe je kwetsbare en geïsoleerde kinderen en jongeren kunt bereiken, zij hebben het nodig om deel uit te maken van sociale interactie. En bovenal: doe, speel en experimenteer er op los. Want dat helpt elk kind en jongere vooruit.

-
- › [Bekijk het antwoord van Inze Germeys op de vraag:](#) Waarom hebben jongeren het zo moeilijk tijdens corona? op de universiteit van Vlaanderen.
 - › Leer meer over [het SIGMA-onderzoek](#).
 - › Meer weten over hoe je als jeugdwerker jongeren kan ondersteunen en doorverwijzen? [WAT WAT verzamelt info van experts](#).